

Nätverket *Renare Mark*
Seminarium om Förorenade sediment - problem och möjligheter
Göteborg 19 november 2008

Sediment och biota
- viktiga instrument i den marina
övervakningen av kemiska substanser

Ingemar Cato
Sveriges geologiska undersökning och
Göteborgs universitet

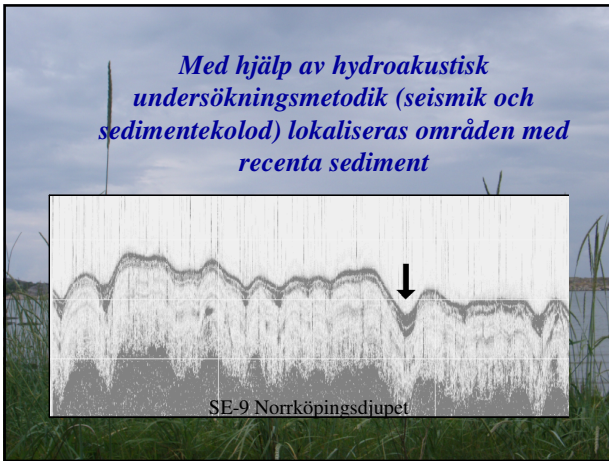
**Vilka krav måste ställas på en sedimentkemisk
miljöövervakningsstation?**

- Kontinuerlig sedimentation av material $<63 \mu\text{m}$
- Sedimentationshastigheten måste vara
proportionell mot provtagningsintervallet
- Ingen (eller mycket svag) bioturbation
- Ingen annan fysisk omröring genom t ex
trålning, ankring, mm
- Stationen skall kunna representera ett tillräckligt
stort område

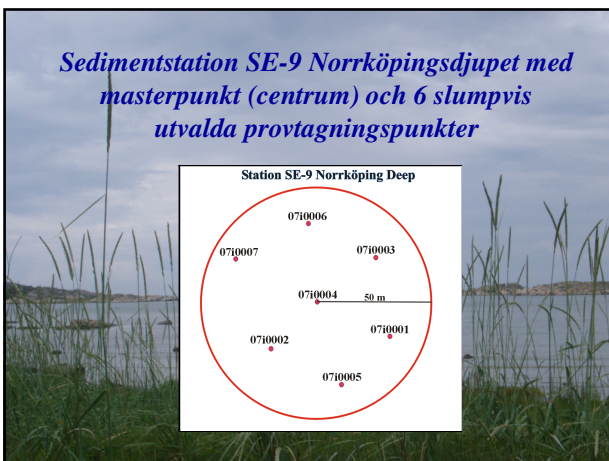
**Hur lokaliseras en station för
sedimentkemisk miljöövervakning?**

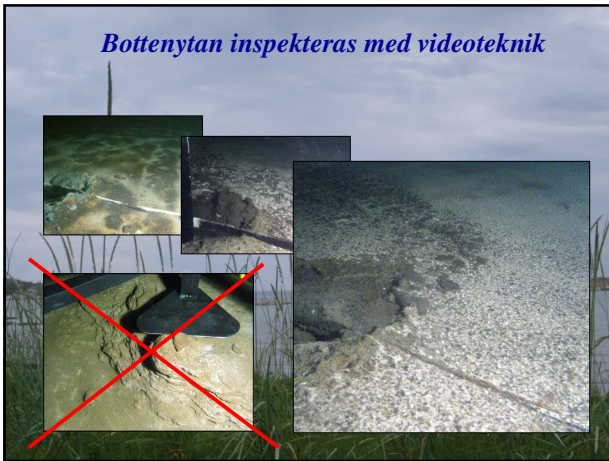
SGU
Geological Survey of Sweden

Ocean Surveyor

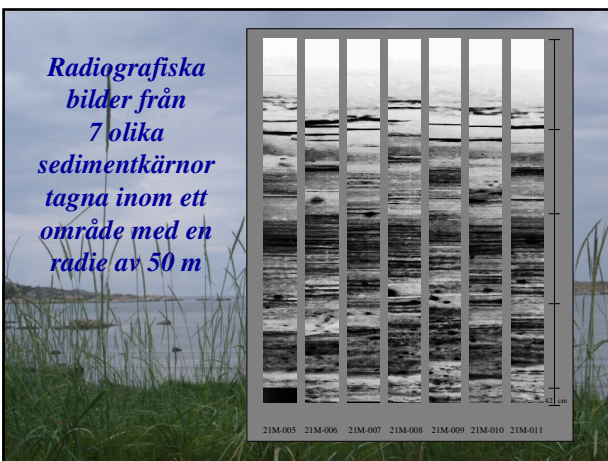
Snittning av sedimentkärna

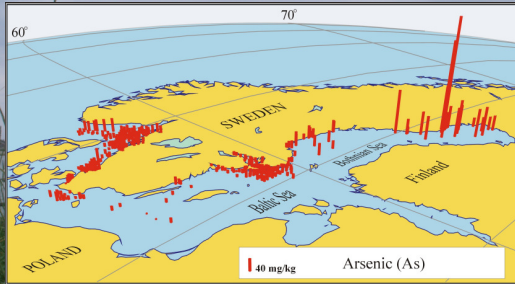
Radiografisk avbildning

Radiografiska bilder från 7 olika sedimentkärnor tagna inom ett område med en radie av 50 m

Bakgrundsdata: SGU kartlägger mer än 100 organiska och oorganiska ämnen i recenta sediments inom svenskt territorialhav och EEZ

Svenska bedömningsgrunder för marina sediment är baserade på SGU data

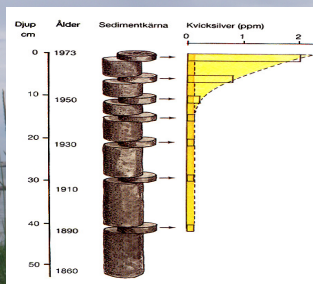
Miljöövervakningsprogram baserade på sediment

- Nationell Miljöövervakning (NV-SGU)
- Regional Miljöövervakning (VVF)
- Recipient Kontroll (tung industri, kommuner)
- Tillfällig Miljöövervakning (t.ex. muddring)

Metoder för övervakning av sediment

- Sedimentkärnor (för studier av ämnens vertikalfördelning ; "downcore studies")
- Återkommande provtagning av ytsediment (normalt 0-1 cm med 5-års provtagningsintervall)
- Sedimentfällor (för områden som saknar ackumulationsbotten)

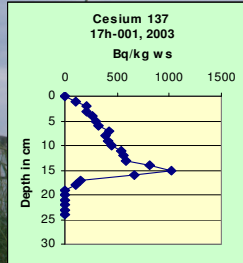
Principen för "downcore" analyser

Sedimentationshastigheten i unga (recenta) sediment kan bestämmas genom mätning av

- aktiviteten för radiocesium (^{137}Cs)
- genom ^{210}Pb -datering
- genom identifiering av uppträdandet av tidsbestämda markörer (t.ex. träfibrer, föremål, persistenta kemikalier...)

Exempel på sedimentationshastighetsbestämning
genom mätning av aktiviteten för radiocesium
(¹³⁷Cs)

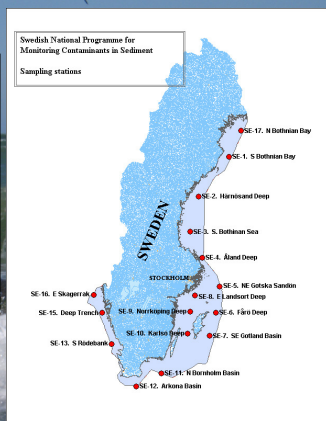

$$V = \text{nivån pik}_{\text{start}} / n \text{ år}_{\text{sedan 1986}} \times f_w$$

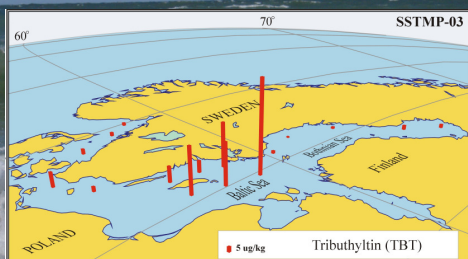
$$V = 175 \text{ mm} / 17 \times 0,75 = 7,7 \text{ mm/år}$$

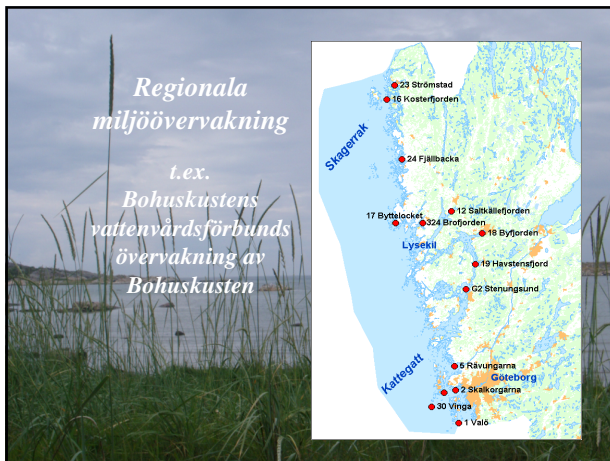
Nationellt
miljöövervaknings-
program för
kontaminanter i
marina sediment

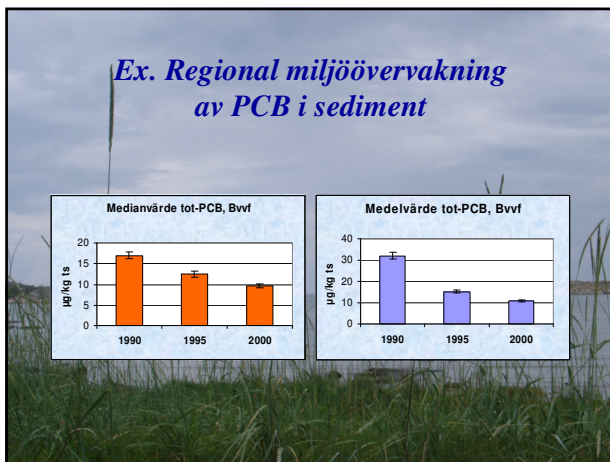
16 provtagningsstationer

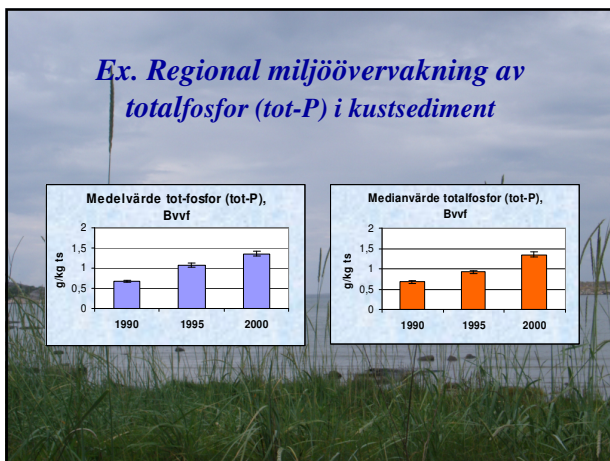

Ex. från Nationell Miljöövervakning
i sediment, öppet hav 2003: Tributyltenn

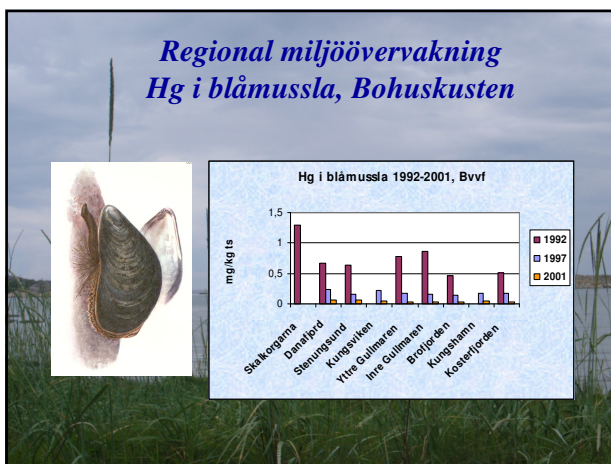

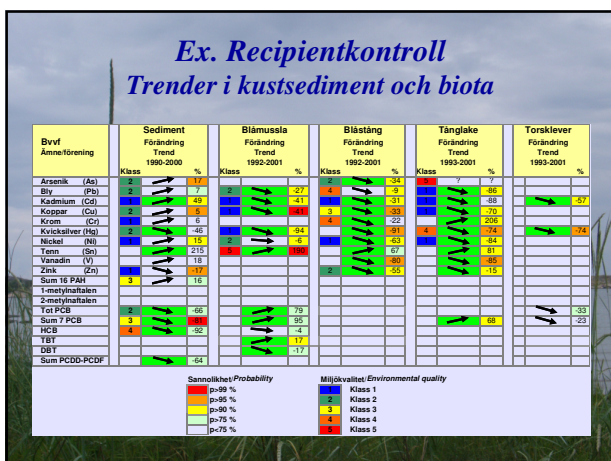
Ex. på biologisk matris nyttjad i regional miljöövervakning

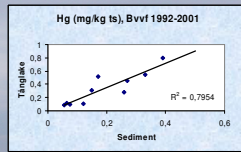
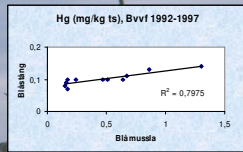
Regional miljöövervakning Hg i blåmussla, Bohuskusten

Ex. Recipientkontroll Trender i kustsediment och biota

Sannolikheten för ett linjärt förhållande mellan olika delar av matrisen med avseende på Hg

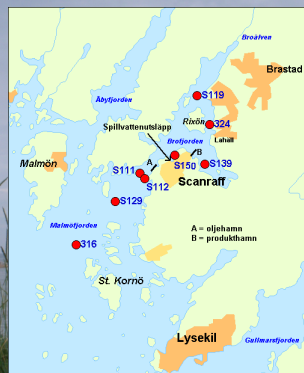

Hg	Sediment	Blåstäng	Blåmussla	Tånglake	Torsklever	Torskfilé
Sediment	1,00					
Blåstäng	0,77	1,00				
Blåmussla	0,76	0,89	1,00			
Tånglake	0,89	0,73	0,81	1,00		
Torsklever	0,61	-0,83	0,83	0,88	1,00	
Torskfilé	-0,15	0,85	0,40	0,63	0,15	1,00

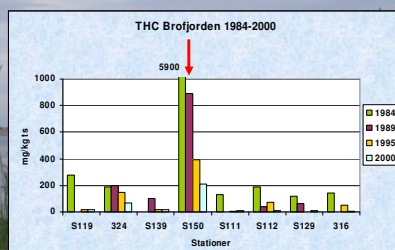
p<75 75<p<90 90<p<95 95<p<97,5 97,5<p<99 p>99

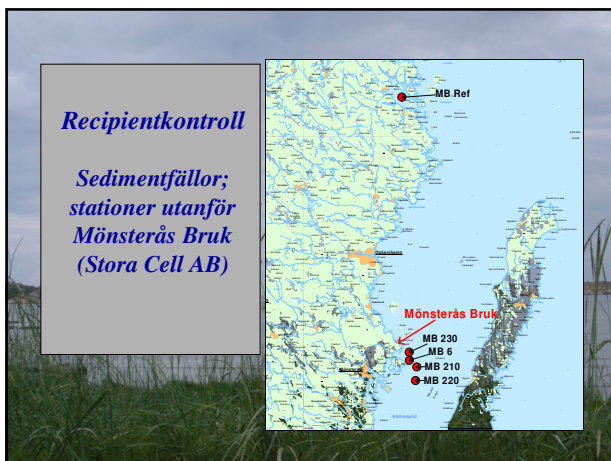
Recipientkontroll

*t.ex.
Preemraff Lysekil
i Brofjorden*

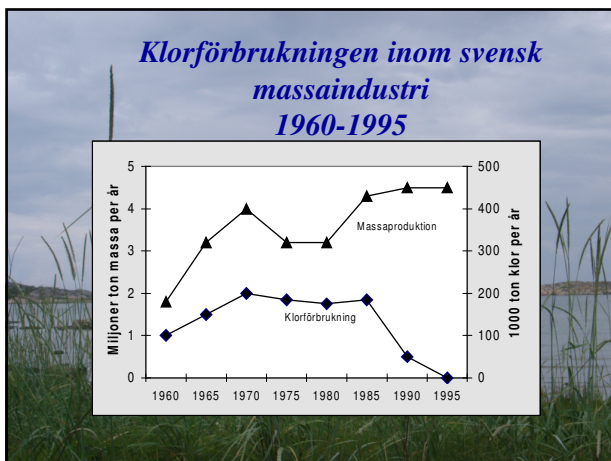

Ex. Recipientkontroll av totalcolväte i Brofjorden 1984-2000

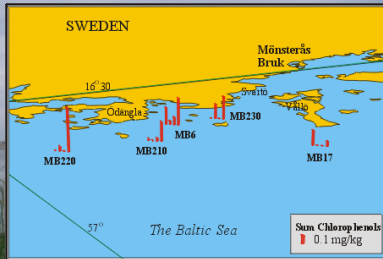

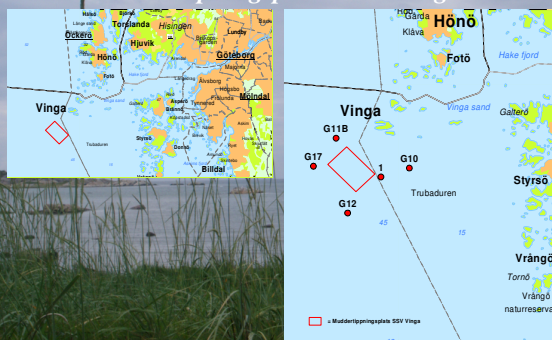

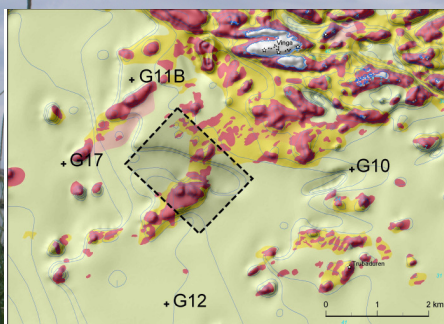
Klorofenoler påvisades i sediment insamlat med sedimentfällor 1996/1997, men saknades helt 2000/2001

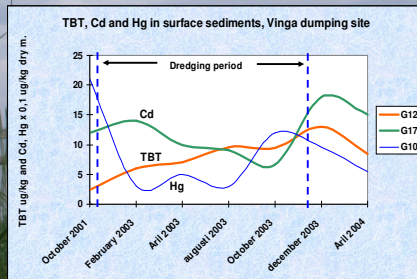
*Tillfällig miljöövervakning
(t.ex. vid muddertippning)
Ex. dumpningsplats SSW Vinga*

Muddertippningsplats SSW Vinga

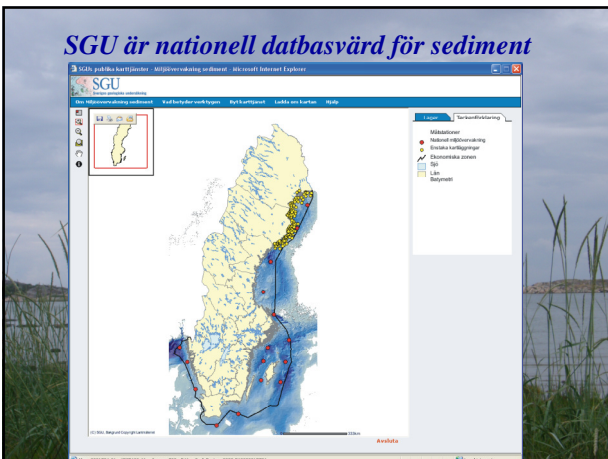
Kontaminanter i ytsediment, före, under och efter muddertippning vid Vinga tipplats

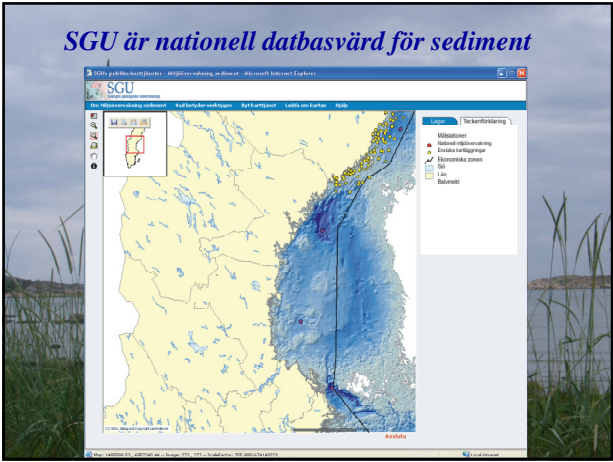
Den påväxthämmande färgen innehöll 20% TBT

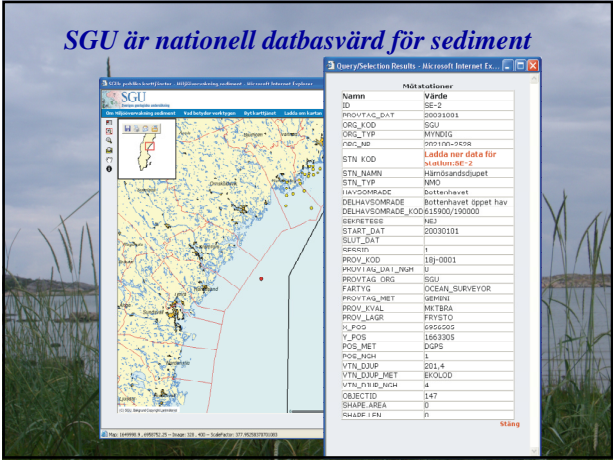
SGU är nationell databasvärd för sediment

SGU är nationell datbasvärd för sediment

SGU är nationell datbasvärd för sediment

Tack för uppmärksamheten